

สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดดำเนินการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

นาง สุนันท์ เจียรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-765-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019643

149133693

STATE AND PROBLEMS OF THE OPERATION OF HEALTH EDUCATION IN
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF
GENERAL EDUCATION BANGKOK METROPOLIS

MRS. SUNANTA JERAKUL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Physical Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดดำเนินการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
 โดย นาง สุรินทร์ เจียรกุล
 ภาควิชา พลศึกษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ รัชณี ขวัญบุญจีน
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ พิชรา กาญจนารักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราช)

..... ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศัลป์ชัย สุวรรณธาดา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ รัชณี ขวัญบุญจีน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (รองศาสตราจารย์ พิชรา กาญจนารักษ์)

..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ สุกกรี)

..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพวาลี หอมสนธิ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

สุนันท์ เจียรกุล : สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร (STATE AND PROBLEMS OF THE OPERATION OF
HEALTH EDUCATION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา :
รศ. รัชณี ขวัญบุญจันทร์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ. พชรา กาญจนารัตน์, 216 หน้า.
ISBN 974-582-765-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้รับผิดชอบการจัด
ดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารหรือหัวหน้างานอาคารสถานที่ ครูอนามัยโรงเรียน
และหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยหรือครูสุขศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ทั้งสิ้น 312 คน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ได้รับแบบสอบถามกลับ
คืนมา คิดเป็นร้อยละ 93.27 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาดประสบปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพใน
โรงเรียน คือ เนื้อที่โรงเรียนคับแคบ สนามกีฬาไม่เพียงพอ ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน คือ
ขาดบัตรบันทึกสุขภาพนักเรียน ขาดการบริการทันตสุขภาพและขาดการทดสอบการได้ยิน สำหรับด้านการจัด
การเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน คือ ขาดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางสุขภาพของนักเรียน
ขาดการนิเทศสุขภาพ

2. ปัญหาการจัดดำเนินงานสุขศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด โดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน
มีปัญหาลู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีปัญหาการจัดดำเนินงานทั้ง 3 ด้านอยู่ใน
ระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีปัญหาลู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการจัด
สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนและด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน สำหรับปัญหาที่พบ
น้อยคือ ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน

ภาควิชา พลศึกษา
สาขาวิชา สุขศึกษา
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ *สุนันท์ เจียรกุล*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *รัชณี ขวัญบุญจันทร์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *พชรา กาญจนารัตน์*

C442762 : MAJOR HEALTH EDUCATION
KEY WORD: HEALTH EDUCATION/SECONDARY SCHOOL

SUNANTA JERAKUL : STATE AND PROBLEMS OF THE OPERATION OF HEALTH EDUCATION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: ASSO.PROF.DR. RAJANEE QUANBOONCHAN. P. H. D. CO-ADVISOR : ASSO. PROF. PACHARA KANCHANARAN. 216 PP. ISBN 974-582-700-7

The purposes of this study were to investigate the state and problems of the operation of health education in secondary schools in the Bangkok Metropolis. Population included three groups of staff members who were responsible for the operation of health education in each school. They were categorized as one deputy director of buildings and grounds, one school health teacher, and one health education department head or health education teacher. The total population of this study was 312. The researcher developed a questionnaire and undertook data collection by herself. A part of the questionnaire was also sent by mail. A total of a returned questionnaire was 93.27 percent. The researcher analyzed the data with the calculation of percentages, means and standard deviations. Research findings were listed as follows :

1. Problems on the operation of health education in schools of all sizes concerning the management of school health environment were : ground area being too small, not enough playground for students, inadequate light in the classroom and disturbing noises within the school. For school health service, problems were lack of health records for students, lack of dental health service, and lack of hearing test. For health education teaching, problems were lack of activities to develop students' health behaviors, and lack of supervision.

2. Problem on the operation of health education in schools of all sizes, were found to be at the "Moderate" level, when each size was considered. It was found that the large and middle size schools had problems on all services at the "Moderate" level on two services, namely, the management of school health environment and the management of health education teaching. The third service, namely, the management of school health service was found to have problem at the "low" level.

ภาควิชา..... พลศึกษา
สาขาวิชา..... สุขศึกษา
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต..... *สุนันตา จีระกุล*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *ธีระ วัฒนสุข*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *พริ้งกาน บุรณพ*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาลัยนพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร. รัชณี ขวัญบุญจีน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัย ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไข วิทยาลัยนพนธ์ด้วยดีตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พิศรา กาญจนารัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยนพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุก ๆ ท่าน ที่กรุณาตรวจแบบสอบถาม และให้คำแนะนำช่วยเหลือในการตรวจหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย หัวหน้างานอาคารสถานที่ ครูอนามัยโรงเรียน และครูสุขศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม โดยเฉพาะ อาจารย์ วันชัย บุญรอด ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์และการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย และคุณภัทรา บนนาค ที่กรุณาให้ความช่วยเหลืองานวิจัยครั้งนี้ตลอดมา

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยในการสนับสนุนทุนวิจัยจำนวน 3,600 บาท

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานสนับสนุนการสอน กรมสามัญศึกษาส่วนกลางทุกท่านที่กรุณาช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือด้วยดี เสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อหลวงพ่อบุญธรรมชาน บิศา มารดา และนายแพทย์ มณี ส เจริญกุล ที่สนับสนุนให้กำลังใจตลอดมา รวมทั้ง ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณที่ เคยอบรมสั่งสอนจนผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี.

สินันท์ เจริญกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
คำจำกัดความในการวิจัย	9
2. บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ	20
3. วิธีดำเนินการวิจัย	26
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	30
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	32
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
5. สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	112
การสรุปผลการวิจัย	113
การอภิปรายผลการวิจัย	134
ข้อเสนอแนะ	151

	หน้า
บรรณานุกรม	154
ภาคผนวก	
ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	163
ข. จดหมายขอความร่วมมือ	165
ค. การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย	169
ง. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	173
จ. รายชื่อโรงเรียน	176
ฉ. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	181
ประวัติผู้วิจัย	216

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและค่าร้อยละของภูมิหลังผู้ช่วยผู้บริหารหรือหัวหน้าอาคารสถานที่ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	36
2. จำนวนและค่าร้อยละของภูมิหลังครูพยาบาลและครูอนามัยโรงเรียนจำแนก ตามขนาดของโรงเรียน	38
3. จำนวนและค่าร้อยละของภูมิหลังหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยหรือครูสุขศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	41
4. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ..	45
5. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ..	49
6. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพอาคารเรียนและห้องเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ..	52
7. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้และล้างของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของ โรงเรียน	57
8. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการจัดดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน	60
9. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพห้องพยาบาลและการใช้บริการห้องพยาบาลใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน	65
10. จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการบริการในเรื่องการตรวจสุขภาพ บัตรบันทึกสุขภาพ และการแนะนำสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ...	70

11.	จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการจัดบริการสุขภาพโดยศรและเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	73
12.	จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการจัดดำเนินงานด้านการบริการสุขภาพใน โรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	78
13.	จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการเรียนการสอนสุขภาพในเรื่องการใช้ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปสู่การสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	82
14.	จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการเรียนการสอนสุขภาพในเรื่องแหล่งข้อมูล ข่าวสาร และการใช้แหล่งวิชาการทางสุขภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ...	86
15.	จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการจัดการเรียนการสอนสุขภาพในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของ โรงเรียน	88
16.	จำนวนและค่าร้อยละของสภาพการเรียนการสอนสุขภาพในเรื่องการวัดผล และการประเมินผลการเรียนวิชาสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	94
17.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินงาน สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร	98
18.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินงาน การบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร	102

19. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินงาน การเรียนการสอนส่วศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร	106
20. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินงาน ส่วศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร	110